

BARLANGVILÁG

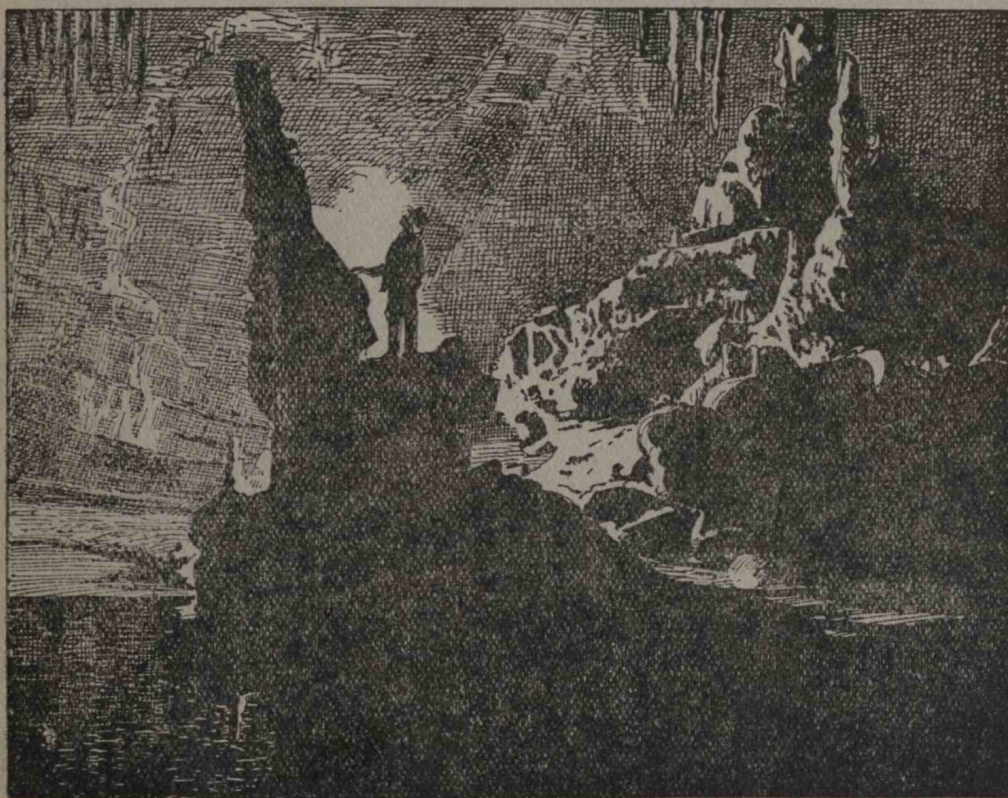
NÉPSZERŰ BARLANGTANI FOLYÓIRAT

SZERKESZTI:

dr. KADIC OTTOKÁR

VII. KÖTET

3—4. FÜZET

M E G J E L E N I K N É G Y S Z E R É V E N K É N T

ELŐFIZETÉSI ÁR EGY ÉVRE 3P—EGY FÜZET ÁRA 1P

KIADJA:

A MAGYAR BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT
BUDAPEST, 1937. DECEMBER

TARTALOM:

	<i>oldal</i>
Visszaemlékezés a német és magyar barlangkutatók 1927. évi kongresszusára. Irta: <i>Kadić Ottokár dr.</i>	29
Beszámoló 1937. évi külföldi karszt-tanulmányainkról. Irta: <i>Jaskó Sándor dr.</i>	41
Barlangkutató egyesület közleményei	45
A magyar barlangtani irodalom jegyzéke (1927—1930)	48

Budapest székesfőváros legújabb természeti és történeti látványossága
a Magyar Barlangkutató Társulat kezelésében levő

VÁRHEGYI BARLANG

szenháromság-utcai szakasza.

Bejárat az I. kerületi előjáróság udvarából (I., Szentháromság utca 2.).

Megtekinthető szakszerű vezetés mellett minden **csütörtök, szombat** és **vasárnap** egész napon át. **Más napokon** a kerületi előjáróság portása mutatja be a barlangot. **Csoportos látogatásokat** legcélszerűbb három nappal előbb titkári hivatalunknál bejelenteni. (I., Szentháromság-tér 8. Telefon: Kadic 156—064).

Belépődíj: 50 fill. Katonák, turisták, cserkészek és leventék belépődíja 30 fill. Tanulójegy: 20 fill. Iskolák csoportos látogatása alkalmával a tanulójegy díja 10 fill.

Tagjainknak és előfizetőinknek melegen ajánljuk a Magyarh. Földtani Társulat népszerű folyóiratát, a

Földtani Értesítőt,

mely barlangvonatkozású közleményeket is hoz. — Előfizetési ára egy évre 2.- P. Megrendelhető: Budapest, XI., Műgyefem.

A Magyar Barlangkutató Társulat titkári hivatala és a „Barlangvilág” szerkesztősége: Budapest, I., Szentháromság-tér 8. sz. alatt van, ahová mindennemű levelezés címzendő.

BARLANGVILÁG

VII. KÖTET

1937.

3-4. FÜZET

VISSZAEMLEKEZÉS A NÉMET ÉS MAGYAR BARLANGKUTATÓK 1927. ÉVI KONGRESSZUSÁRA.

1 képpel.

Irta: *Kadic Ottokár dr.*¹

A Német Barlangkutató Szövetség 1926. évben Laichingenben tartott vándorgyűlésén úgy határozott, hogy az 1927. évi vándorgyűlését a magyar barlangkutatókkal együtt Magyarországon tartja. Később ez az elhatározás olyképen módosult, hogy a Szövetség autonóm ügyeinek elintézésére Bécsben vándorgyűlést, a Német és Magyar Barlangkutatók Érdekközössége pedig közvetlenül utána Magyarországon kongresszust tart, amelyre más nemzetek barlangkutatóit is vendégül látja. Így jött létre az első nemzetközi barlangkutatók kongresszusa, amelyet a Német és Magyar Barlangkutatók Érdekközössége hívott egybe, a kongresszus előkészítését pedig a Magyar Barlangkutató Társulat által erre a célra kiküldött Előkészítő Bizottság végezte.

I. A német és osztrák barlangkutatók vándorgyűlése.

A magyarországi barlangtani kongresszust megelőzőleg a Német Barlangkutatók Szövetsége (Hauptverband Deutscher Höhlenforscher) Bécsben vándorgyűlést tartott, hogy a VI. közgyűlésén letárgyalja német és osztrák barlangkutató ügyeit.

Ezen a vándorgyűlésen, amely 1927. szeptember 10—13-ig tartott, magyar részről résztvettek: *Cholnoky Jenő* dr. egyetemi tanár, *Kadic Ottokár* dr. főgeológus, e. egyetemi tanár, *Hillebrand Jenő* dr. múzeumi osztályigazgató, egyetemi m. tanár, *Pürner Rudolf* kereskedelemügyi tanácsos, *Atzél Frigyes* műszaki tisztviselő és *Schönviszky László* könyvtári tisztviselő.

¹ Ezt a beszámolót közvetlenül a kongresszus befejezése után írtam meg, mivel azouban akkoriban folyóirataink éveken át szüneteltek, beszámolóim megjelentetése is elmaradt. Most tíz év után, a kongresszus tíz éves jubileuma alkalmával, visszaemlékezésékképpen, közlöm a magyar barlangkutatók történetében lezajlott nagyfontosságú eseményt, hogy az ne vesszen el nyomtalanul. *A szerző.*

Szept. 11-én a vándorgyűlés résztvevői délelőtt három órás autótutat tettek Bécs város főbb útvonalain, majd Schönbrunnban meglátogatták az egykori császári kastély berendezését. Délután az Alsóausztriai Barlangkutató Egyesület autókirándulást rendezett a Wienerwaldba. A koblenzi kastélyban elfogyasztott oszonna után sétautat tettünk Grinzigre s itt egyik vendéglőben kedélyesen eltöltöttük az estét.

Szept. 12-én délelőtt *Thaler András* földügyelésügyi miniszter kihallgatáson fogadta a német és magyar barlangkutatókat. Utána ugyanott az Állami Barlangkutató Bizottság közgyűlést tartott. Délután a barlangkutatók az Állami Barlangtani Intézetben gyűltek össze, hogy meghallgassák *Saar Rudolf* dr. miniszteri osztálytanácsos, földművelésügyi barlangreferens előadását az osztrák barlangkutatók feladatairól és *Kyrle György* dr. egyetemi tanár, az intézet vezetőjének előadását az Állami Barlangtani Intézet eddigi működéséről. Este a földművelésügyi miniszter vendégül látta a német és magyar barlangkutatókat.

Szept. 13-án délelőtt *Götzinger Gusztáv* dr. főgeológus, főbányatanácsos vezetése mellett meglátogattuk az Állami Földtani Intézetet, utána pedig *Trauth Frigyes* dr. és *Bayer József* dr. múzeumi igazgatók vezetése mellett a Természetrajzi Muzeumot. Ugyanakkor küldöttség tisztegett az osztrák kereskedelmi és közlekedésügyi miniszternél és Bécs város polgármesterénél. Délután a Hauptverband vezetősége értekezletre gyűlt össze, utána pedig a Német Barlangkutatók Szövetsége VI. közgyűlését tartotta meg.

A Hauptverband bécsi vándorgyűlése alkalmat nyújtott a magyar barlangkutatóknak, hogy megismerkedjenek a német és osztrák barlangkutatók törekvéseivel, különösen pedig az osztrák állami barlangkutató intézményekkel. A vándorgyűlés magyar résztvevői mindenütt, ahol megfordultak, szívélyes fogadtatásban és vendéglátásban részesültek.

II. A német és magyar barlangkutatók kongresszusa.

A német és osztrák barlangkutatók fővárosunkba szeptember 14-én a délutáni gyorsvonattal érkeztek. A vendégeket a keleti pályaudvaron az Előkészítő Bizottság tagjai és a sajtó képviselői várták. (Lásd a mellékelt képet.)

Az érkezett barlangkutatók közül különösen a következőket említem: A Német Barlangkutatók Szövetsége képviselőjében *Mühlhofer Ferenc* alezredes és *Wolf Benno* dr. országos igazságügyi tanácsos, az osztrák földművelésügyi miniszterium képviselőjében báró *Saar Rudolf* dr. miniszteri osztálytanácsos, földművelésügyi barlangreferens, az osztrák közoktatásügyi miniszterium képviselőjében *Kyrle György* dr. egyetemi tanár, az Osztrák

A német és osztrák barlangkutatók megérkezése a Keleti pályaudvaron.

Barlangtani Intézet vezetője; az Alsóausztriai Barlangkutató Egyesület képviselőjében *Bandl Erich* dr. miniszteri tanácsos és *Friesen Robert* kapitány; a Szalzburgi Barlangkutató Egyesület részéről *Angermayer Ervin* dr. főtörzsorvos és *Oedl Róbert* mérnök; a Frankfurti Barlangkutató Egyesület részéről *Becker Károly* dr. geológus és kémikus; a Nürnbergi Természetvizsgáló Társulat barlangkutató csoportja élén *Cramer Helmuth* és *Zimmermann Richard*; a Szász Barlangkutató Egyesület képviselőjében *Ruscher János*; a Müzzuschlagi Barlangkutató Egyesület részéről *Potisek Lipót*; a Karpfenbergi Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya képviselőjében *Markovits Béla* és a Weizi Barlangkutató Egyesület részéről *Sommer Ernő* érkezett.

Nevezettekén kívül még megjelentek: *Wieggers Frigyes* dr. berlini egyetemi tanár, *Biese Walter* dr. berlini geológus, *Hilzheimer Miksa* dr. a Charlottenburgi Múzeum igazgatója; *Körner Henrik* dr. charlottenburgi kamarai igazságügyi tanácsos, *Göttinger Gusztáv* dr. bécsi főbányatanácsos, főgeológus, *Hobelsperger Alajos* dr. linzi banktisztviselő, *Wienrich Tivadar* uttrungeni konzul leányával és mások, összesen 50 résztvevő érkezett. A megjelenteket az Előkészítő Bizottság nevében *Cholnoky Jenő* dr. üdvözölte.

A kongresszusra érkezett vendégek a keleti pályaudvarról a közeli Imperial szállóba mentek, ahonnan *Csurka István* mérnök vezetése mellett elindultak a háromórás fővárosi autóútra. A legtöbb résztvevő most látta először a Duna két partján épült fővárost, amelynek szép rendezett körutai, szobrokkal díszített terei, fényes palotái és templomai, a budai királyi vár, mind mély hatást gyakoroltak a külföldi barlangkutatókra.

Az autóutazás végpontja a gellérthegyi Szent-Iván barlang volt, ahol *K. Kamenszky Gyula*, a Szent Gellért Egyesület ügyvezető elnöke fogadta és kalauzolta a vendégeket. Kevés európai város dicsekedhetik azzal, hogy kellő közepén barlangja is van, ezért vendégeink meg voltak lepve, amikor első utunkon, a főváros szívében, barlangot láttak. Már szürkülni kezdett, amikor a kongresszus résztvevői a misztikusan kivilágított kegyhelyet elhagyták és a szomszédos Szent Gellért szállóba vonultak.

Közvetlenül a Szent-Iván barlang látogatása után a Német és Magyar Barlangkutatók Érdekközössége a Szent Gellért szálló különtermében értekezletet tartott, ezen megbeszélte a kongresszus programját és megválasztotta a kongresszus elnökségét. Az értekezleten résztvettek Ausztria részéről *Mühlhofer Ferenc*, báró *Saar Rudolf*, *Kyrle György* dr. és *Friesen Robert*; Németország részéről: *Wolf Benno* dr; Magyarország részéről *Cholnoky Jenő* dr., *Kadic Ottokár* dr., és *Bokor Elemér* dr.

Az értekezlet a következőképen folyt le. *Cholnoky Jenő* úr. mint az értekezlet elnöke üdvözölte a megjelent vezetőket és

felkérte *Kadic Ottokár* dr. előadót, hogy terjessze elő a tárgyalás alá kerülő anyagot. Az előadó bemutatta a kongresszus nyomtatott programját, amelyet hosszadalmas előkészítés és többszörös változtatás után sikerült az előterjesztett alakban nyilvánosságra adni, ezért kéri az értekezletet, hogy azt a meglevő alakban teljes egészében elfogadja. Az értekezlet a programot változatlanul elfogadta.

Az értekezlet ezután megválasztotta a kongresszus vezetőségét, amely a következőképpen alakult: díszelnök: gróf *Klebelsberg Kunó* dr. elnökök: *Mühlhofer Ferenc*, báró *Saar Rudolf* dr. *Kyrle György* dr. és *Cholnoky Jenő* dr. titkárok lettek: *Mühlhofer Ferencné*, *Wolf Benno* dr., *Fricsen Robert* és *Kadic Ottokár* dr.

A Szent-Iván barlang látogatása és az értekezlet befejezése után következett az ünnepi vacsora a Szent Gellért szállóban, amelyet vendégeink tiszteletére a székesfőváros adott.

A vacsorán elmondott üdvözlőbeszédet a következő sorrendben hangzottak el. A jelenlevőket először a vendéglátó főváros nevében *Liber Endre* székesfővárosi tanácsnok, a magyar kormány nevében *Gévay-Wolf Nándor* államtitkár, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Barlangkutató Társulat nevében *Cholnoky Jenő* dr. egyetemi tanár üdvözölte a vendégeket. A külföldi vendégek közül az osztrák földművelésügyi miniszter részéről báró *Saar Rudolf* miniszteri osztálytanácsos, az osztrák közoktatásügyi miniszterium és a bécsi egyetem részéről *Kyrle György* dr. egyetemi tanár, a Német Barlangkutatók Szövetsége részéről *Bandl Erich* dr. miniszteri tanácsos, a német barlangkutatók nevében *Wolf Benno* dr. országos igazságügyi tanácsos, az osztrák barlangkutatók nevében *Mühlhofer Ferenc* alezredes, a bolgár barlangkutatók nevében *Buresch Iván* muzeumi igazgató, a Frankfurti Barlangkutató Egyesület nevében pedig *Becker Károly* dr. vegyészgeológus üdvözölte a kongresszust. Üdvözlőbeszédet mondtak még: *Zeller Tibor* dr. egyetemi adjunktus a Magyarhoni Földtani Társulat, de *Pottere Gerard* min. tanácsos a Magyarországi Kárpát Egyesület és *Vigh Gyula* dr. osztálygeológus a m. kir. Földtani Intézet részéről. Vacsora után a társaság megtekintette a hullámfürdőt, később pedig táncrea került a sor.

Szept. 15-én délelőtt volt a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a kongresszus megnyitó gyűlése, amelyen a távollévő díszelnök helyett a közoktatásügyi kormány megbízásából *Cholnoky Jenő* dr. elnökölt, a jegyzőkönyvet pedig *Mühlhofer Ferencné* titkár vezette.

A közgyűlésnek következő lefolyása volt. Elnök megnyitja az ülést s rövid előadásban kifejti a barlangkutatók tudományos

és idegenforgalmi jelentőségét, valamint a német és magyar barlangkutatók együttműködésének fontosságát.

Ezután *Kadic Ottokár* dr. titkár felolvasta a Magyar Barlangkutató Társulat 1927. évi közgyűlésének jegyzőkönyvét, mely szerint több külföldi barlangkutatót tiszteleti taggá választott, nevezetesen *Kyrle György* dr., *Wiegiers Frigyes* dr. és *Gorjanovic-Kramberger Károly* dr. egyetemi tanárokat. Elnök üdvözli a megválasztott tiszteleti tagokat, mire *Wiegiers* megköszönte a kitüntetést.

Most *Wolf Benno* dr. a Német Barlangkutató Szövetségnek főtitkára üdvözli a Szövetség által a bécsi közgyűlésen tiszteleti tagokká megválasztott magyar barlangkutatókat, nevezetesen *Cholnoky Jenő* dr. *Kadic Ottokár* dr. és *Hillebrand Jenő* dr.-t.

Wolf főtitkár továbbá felolvassa azoknak a magyar barlangkutatóknak a névsorát, akiknek a Szövetség elismerésképpen a barlangi medve ezüst és bronzplakettjét adományozta.

A barlangi medve ezüst plakettjét a következők kapták: Gróf *Hadik János* ny. miniszterelnök, gróf *Eszterházy Móric* ny. miniszterelnök, gróf *Klebelsberg Kunó* dr. közoktatásügyi miniszter, gróf *Széchenyi Aladár* főrendiházi tag, *Jankovich Béla* ny. kultuszminiszter, *Lenhossék Mihály* dr. egyetemi tanár, *Bella Lajos* igazgató, *Bokor Elemér* dr. őrnagy, *Gálffy Ignác* igazgató *Sóldos Béla* dr. főispán, *Hodobay Sándor* polgármester, *Baits György* községi jegyző, *Roska Márton* dr. igazgató, *Tulogdy János* dr. tanár és *Gorjanovic-Kramberger Károly* dr. udvari tanácsos, egyetemi tanár.

A barlangi medve bronzplakettjét kapták: *Gévay-Wolf Nándor* dr. államtitkár, *Karafiáth Jenő* dr. államtitkár, *Puky Endre* dr. orszgy. alelnök, *Magyary Zoltán* dr. miniszteri tanácsos, *Hóman Bálint* dr. főigazgató, *Pfeiffer Gyula* min. tanácsos, *Osterlamm Ernő* min. tanácsos, *Meszlényi Pál* főispán, *Palkovics László* dr. alispán, báró *Ragályi-Balassa Ferenc* földbirtokos, *Putnoky Móric* orszgy. képviselő *Schlosser István* erdőfőtanácsos, *Plank Miklós* dr. városi tanácsnok, *Kálnoky János* dr. városi tanácsnok, *Juhász László* esperes, *Saad Andor* dr. egészségügyi tanácsos, *Unger Hugó* rendőrfőtanácsos, *Unger Barabás* tanár, *Buresch Iván* igazgató, dr. *Kadic Ottokárné*, *Haasz Aladár* min. osztálytanácsos, *Zilahy Dezső* igazgató, *Pongrác Ernő* földbirtokos, *Wittich András* titkár, *Keresztes Vencel* felügyelő, *Leszih Andor* muzeumi őr, *Ligethy Béla* főjegyző, *Éles Géza* gyógyszerész, *Radó Gábor* és *Révay Ferenc* erdőfőmérnökök, *Seress István* dr. ügyvéd, *Balogh Ákos* dr. községi bíró, *Tokos Károly* ref. lelkész, *Pürner Rudolf* kereskedelmi tanácsos, *Tompa Ferenc* dr. múzeumi osztályigazgató, *Bihary Zoltán* községi jegyző, *Kachelmann Ottó* erdőmérnök, *Scholtz Pál Kornél*, banktiszt-

viselő, *Atzél Frigyes* műszaki tisztviselő, *Róse Edvin* és *Kaffka Péter* mérnökök, *Som Imre* banktisztviselő, *Gerlach Pál* és *Sebők József* műszaki tisztviselők, *Lazárusz Lajos*, *Klemens Jenő* és *Barbie Lajos* tisztviselők, *Saad Andor* szigorló orvos, *Bogsch László* és *Kretzói Miklós* egyetemi hallgatók, *Kessler Hubert* műegyetemi hallgató és *Bagyura János* barlangőr. A kitüntetett magyar barlangkutatók nevében *Kadic Ottokár* dr. mondott köszönetet.

A kölcsönös kitüntetések után a díszelőadások kerültek napirendre és pedig a következő sorrendben: báró *Saar Rudolf* dr.: „A karsztgazdaság célja és feladatai“, *Kyrle György* dr.: „A barlangtan szerepe ismeretlen földalatti barlangi vizek kutatásánál“, *Gorjanovic-Kramberger Károly* dr.: „A krapinai félbarlang mint diluviális embermaradványok lelőhelye“ és *Wieggers Frigyes* dr.: „A magyar szolütrén a német júrában.“

Délután a kongresszus résztvevői meglátogatták a Magyar Nemzeti Múzeum összes osztályait. Itt *Hóman Bálint* dr. főigazgató és *Lukinics Imre* igazgató fogadták a vendégeket. Este a Kongresszus népszerű előadásokat tartott a Magyar Iparművészeti Múzeum dísztermében, amikor *Mühlhofer Ferenc* elnöklése alatt vetített képek bemutatása mellett a következő két előadás került napirendre: báró *Saar Rudolf* dr.: „A Dachstein hegység barlangóriásai a Salzkammergut-ban“, és *Cholnoky Jenő* dr.: „Képek az aggteleki Baradla-barlangból.“

Szept 16-án délelőtt a kongresszus *Kyrle György* elnöklése alatt szakülést tartott az Egyetemi Ásványtani Intézet tantermében. Előadást tartottak: *Wolf Benno* dr.: „A Dane melletti víznyelő az északolaszországi Karsztban“, *Becker Károly* dr.: „A karsztforrások kihasználása.“, hozzászólt *Göttinger Gusztáv* dr., *Bokor Elemér* dr.: „A magyar barlangi fauna kutatásának története“, hozzászólt *Wolf Benno* dr.; *Markovits Béla*: „Műszaki munkálatok és újabb föltárások az északolaszországi Karsztban“; *Cramer Helmuth*: „Karszt és klíma“, hozzászólt *Bandl Erich* dr.; *Stolberg Frigyes*: „Közlemények újabb fölfedezésekről a harzi barlangokban“, *Biese Walter* dr.: „További adatok a barlangok keletkezésének kérdéséhez“, hozzászólt *Bandl Erich* dr.

Délután a kongresszus résztvevői a magyar kir. Földtani Intézet muzeumában gyűltek össze, ahol *Kadic Ottokár* dr. főgeológus a vendégeket fogadta és bemutatta az intézet által barlangokban gyűjtött őslénytani és ősrégészeti anyagot.

Este ismét népszerű estélyt rendezett a kongresszus a Magyar Iparművészeti Múzeum dísztermében, amely alkalommal báró *Saar Rudolf* dr. elnöklése alatt *Angermayer Ervin* dr. az „Eisriesenwelt a Tennen-hegységben“ címen tartott érdekes előadást.

Szept. 17-én délelőtt a kongresszus *Kyrle György* dr. el-

nöklése alatt folytatta szakülését az Egyetemi Ásványtani Intézet tantermében. Előadást tartottak: *Roska Márton* dr. „A csoklovi-nai Cholnoky barlang paleolith leletei“; hozzászólt *Wieggers Frigyes* dr.; *Kadic Ottokár* dr.: „A esákvári sziklaüreg Hypparion faunája“; *Tulogdy János* dr.: „Az erdélyi ősrégészeti kutatások mai állása“; *Götzinger Gusztáv* dr.: „Az osztrák barlangi foszfátok gazdasági jelentősége“; *Heller Flórián*: „Öslénytani és ásványtani leletek a franki barlangokban“, hozzászólt *Götzinger Gusztáv*; *Kretzói Miklós*: „Magyarország barlangjainak pleistocén emlősfaunája és annak chronológiai jelentősége“, az előadás-hoz hozzászóltak *Götzinger Gusztáv* dr. és *Hilzheimer Miksa* dr.

Délután a kongresszus résztvevői kirándultak a Pálvölgyi barlanghoz, ahol a Pannonia Turista Egyesület Barlangkutató Szakosztálya élén *Atzél Frigyes* elnök fogadta a vendégeket. A társaság *Kadic Ottokár* dr. vezetése mellett bejárta a barlangnak elülső, villannyal kivilágított részét, azután pedig kedélyes estély következett a barlang menedékházában.

Szept. 18-án a kongresszus résztvevői a reggeli gyorsvo-nattal Budapestről Miskolcra utaztak. A vendégeket a pályaudvaron számos közönség élén *Hodobay Sándor* Miskolc város polgármestere fogadta és üdvözölte. 12 órakor ünnepi ebéd volt a Korona szálló nagytermében, amelyet a vendégek tiszteletére Miskolc város adott. Ebéd közben több üdvözlőbeszéd hangzott el.

Ebéd után a társaság a Miskolci Múzeumba vonult s ott megtekintette az ősrégészeti és öslénytani gyűjteményt. Itt *Gálffy Ignác* muzeumi igazgató és *Leszih Andor* muzeumi őr fogad-ták a vendégeket, *Hillebrand Jenő* dr. pedig magyarázattal szol-gált az ősrégészeti tárgyak eredetéről és jelentőségéről. A muze-um látogatása után sétát tettünk az Avasra,

Este népszerű előadást tartottak a katolikus főgimnázium tornatermében: *Wieggers Frigyes* dr.: „Az ősember barlangi mű-vészeté“-ről és *Kadic Ottokár* dr.: „A Bükk-hegység bariangjairól és őslakóiról.“

Szept. 19-én reggel a kongresszus résztvevői autóbuszokon a diósgyőri Csanyik-völgyig utaztak és onnan gyalog a diósgyő-ri és hámosi barlangokat járták be *Kadic Ottokár* dr. vezetése mellett. Először a Keeske-barlangot néztük meg, innen a szomszédos Büdöspeszt-hez, azután pedig a hegyháton át a Szeleta-barlanghoz rándultunk. A Szeleta-tetőről leereszkedve a Dolkán át a társaság a puskaporosi Szinvaszorosba ment s itt megte-kintette a Puskaporosi kőfülkét és a Herman-barlangot. Ezután a kirándulók Lillafüredre mentek, ahol a miskolci erdőkinestár a vendégek tiszteletére ünnepi ebédet adott.

Ebéd után a kirándulók *Pfeiffer Gyula* miniszteri taná-csos vezetése mellett meglátogatták a hámosi Anna-barlangot,

azután pedig a kincstári iparvasuton Diósgyőrrre utaztak. Már esteledett, amikor a vasut a diósgyőri Majlátra érkezett, ahol a község lakossága, a helybeli leventecsoport, a eserkészek és más korporációk élén a község éljárósága, nevezetesen *Éles Géza* gyógyszerész, községi bíró a vendégeket a község nevében üdvözölte. Majlátról a község a leventék zenekara kíséretében Tapolcára vonult. Tapolcán magyarruhás lányok és leventék magyar táncokat mutattak be. Ezután következett az ünnepi vacsora, amelyet Diósgyőr nagyközség adott. Vacsora közben *Markovits Béla* bécsi barlangkutató „A barlangok modern feltárásáról“ tartott vetített képes előadást. Vacsora után tánc következett.

Szept. 20-án a kongresszus résztvevői reggel vasuton Miskoleról Putnokra s onnan autóbuszokon Aggtelekre utaztak. A putnoki pályaudvaron Putnok község közönsége, a helybeli levente- és eserkész-csapat, a tűzoltóság és az összes iskolák zászló díszben várták a vendégeket, akiket *Putnoki Móric* orszgy. képviselő üdvözölte.

A fényes fogadtatás után a társaság a putnoki háztartási leányiskolába vonult, ahol az iskola növendékei pompás villás reggelit szolgáltak fel. Innen ismét autóbuszokra szállva a kirándulók Aggtelekre utaztak. Útközben, az áthaladt falvakban a helybeli leventecsapatok az út mentén vigyázz-állásban tisztelgtek.

Aggteleken a barlangnál a lakosság, a helybeli eserkészek és magyarruhás lányok várták a barlangkutatókat. Itt báró *Ragályi-Balassa Ferenc* üdvözölte az érkezőket. Érkezés után a társaság a barlangba vonult s azt *Cholnoky Jenő* dr. és *Bokor Elemér* dr. vezetése mellett bejárta. A vendégek ezután ebédhez ültek, amelyet a Magyarországi Kárpát Egyesület Gömöri Osztálya adott. Ebédközben a vendégeket *Juhász László* putnoki esperes üdvözölte.

Szept. 21-én következett az egeri kirándulás, vagyis a Miskoleról Egeren át Budapestre való utazás, amelynek célja főleg az volt, hogy vendégeinket tájképileg szép útvonalon vezessük és Eger város történelmi nevezetességeit bemutassuk. Az indulás Miskoleról a reggeli személyvonaton történt Vadnáig, innen tovább autóbuszok álltak rendelkezésünkre Egerig. Szilvásváradon a társaság leszállt az autóbuszokról s a szép szilvásvárad-i völgyben a Szalajka nevű karsztforrásig ment. Ezt megtekintve utunkat folytattuk Egerig, ahol a város küldöttsége fogadott bennünket.

Ezután következett az ünnepi ebéd, amelyet Eger város adott. Ebédközben a vendégeket *Kálnoky János* dr. városi tanácsnok és *Unger Barabás* tanár üdvözölte. Ebéd után a társaság megtekintette a város nevezetességeit, különösen a bazilikát,

a városi könyvtárt, képtárt, az egri vár romjait és az uszodát. Egerről vasuton Füzesabonyon át Budapestre utaztunk.

A vidéki kirándulásokról a fővárosba érkezve vendégeink egyrésze szeptember hó 22-ét pihenésre és a város részletesebb megtekintésére szánta, másik része pedig program szerint a solymári kiránduláson vett részt. Utóbbiak a reggeli vonattal Solymárra utaztak s rövid reggelizés után a Solymári barlangba vonultak. A barlang bejárása után a kirándulók a nagyszénási turista otthonba mentek, ahol a Magyar Turista Egyesület Sasok Asztala vendégül látta. Délután a társaság a Remete hegyen át a máriaremete-i Hétlyuk érintésével a Hüvösvölgybe ment, onnan pedig villamoson a fővárosba utazott.

Szept. 23-án reggel a kongresszus résztvevői személyvonaton Nyergesújfalura és Bajóton át az Öregkő barlangjaihoz rándultak. Nyergesújfalun *Palkovics László* dr. alispán, Bajót község határában pedig diadalkapu előtt *Baits György* főjegyző üdvözölte a kongresszust.

Az ünnepélyes fogadtatás után a társaság a bajóti Öregkőhöz, illetve a Jankovich-barlanghoz és a közeli zombolyokhoz vonult. Az előbbi barlangnál *Hillebrand Jenő* dr. tartott előadást, ismertetve a barlangban végzett ásatások eredményét.

A bajóti barlangok megtekintése után a kirándulók visszautaztak Nyergesújfalura, ahol Esztergom vármegye díszvédet adott a vendégek tiszteletére. Délután hajóra szállva a kongresszus résztvevői Budapestre utaztak.

Szept. 24-én a kongresszus ketté szakadt: a résztvevők egyrésze a fővárosban maradt és délután Budafokra rándult, hogy megtekintse az ottani állami pincegazdaságot, kisebb része pedig reggel vonatra ült és Miskolcon át Tornanádaskára utazott, hogy mint *Hadik János* gróf vendégei, megtekintsék a Szilasi-fennsík zombolyait.

Késő este volt, amikor a bodvavölgyi helyivonat beért Tornanádaskára, ahol az érkezőket *Pongrác Ernő* százados, komjáti földbirtokos és *Lücke Károly* uradalmi gondnok fogadták.

A pályaudvarról autón és fogatokon a kastélyba vonult a társaság. Az útvonalon végig a parasztházak apró ablakai gertyákkal voltak kivilágítva, a templomnál pedig a helybeli leventék és a falu leányai virágesővel fogadták a vendégeket.

Bent a kastélyban a távollevő házigazda nevében, aki halaszthatatlan fontos ügyek miatt nem jöhetett el Nádaskára, a tornai kerület képviselője *Puky Endre* dr. orszgy. alelnök fogadta a kongresszus tagjait.

Szept 25-én reggel a kastély vendégei a Szilasi-fennsíkra rándultak, ahol a helybeli leventecsapat teljes számban várta a kirándulókat. Megtekintésre került elsősorban a Vecsenbükki, azután pedig az Almási zomboly. Az utóbbinál a Budapesti Egye-

temi Turista Egyesület Barlangkutató Szakosztály tagjai, akik az utolsó két évben nagy buzgalommal kutatták ezeket a zombolyokat, előkészületeket tettek arra, hogy ebbe a zombolyba egynéhány gyakorlott barlangkutató lemelessen. Időközben dél lett s a zombolyon kívül maradt kirándulók tábori ebédre vonultak. Alig, hogy az ebédet elfogyasztottuk a barlangtól az a vészír érkezett, hogy a zombolyban egy nagy kő helyéből ki-mozdult s az egyik kutatót megsértette. Több óra teit el, míg a szerencsétlenül járt *Kiss Béla* műegyetemi hallgatót sikerült a mély zomboly szűk járatain át a felszínre segíteni.

Este lett, amikor a fennsíkról Szilasra lejutottunk s innen fogatokon a kastélyba hajtottunk. A baleset miatt a társaság elmulasztotta az esti vonatot s így újból meg kellett hálnia a nádaskai kastélyban, ahonnan csak másnap reggel utaztunk Budapestre.

A tornanádaskai kirándulással a német és magyar barlangkutatók kongresszusa véget ért, s ha most visszapillantunk a történetekre s a kongresszus eredményeit összegezzük, örömmel fogjuk tapasztalni, hogy fáradozásunk nem volt hiábavaló, hogy a kongresszus minden részében sikerült.

A kongresszus a német és magyar érdekközösség programjából fakadt, célja pedig az volt, hogy a német és magyar barlangkutatókat egymáshoz közelebb hozza, hogy egymást kölcsönösen megismerjük, közös ügyeinket személyesen megbeszéljük és szaktársainknak viszonzzuk azt a szívélyes vendéglátást, amellyel bennünket, magyarokat az utolsó években kitüntettek.

Ha most bírálata alá vesszük azt, hogy mennyire sikerült ezt a célt megközelítenünk, örömmel fogjuk tapasztalni, hogy a kongresszus eredményei minden várakozást felülmúlnak.

A kongresszuson résztvevő közel 60 német és osztrák barlangkutató 10 napi itt-tartózkodása alatt alaposan megismerkedett mindazokkal a tényezőkkel, amelyek a magyar barlangügyet előbbre viszik, megismerték barlangjaink javarészét, megismerték a bennük gyűjtött anyagot és megismerték azokat a kutatókat is, akik hosszú évek során a hazai barlangüggyel foglalkoztak és azt a mai színvonalra juttatták. Vendégeink továbbá megismerték fővárosunkat, múzeumaival, műemlékeivel és rendezett viszonyaival, megismerték hatóságainkat, városokban és a vidéken, megismerték leventéinket, eserkészeinket és magát az egyszerű magyar népet is. S mindenütt, ahol megfordultak példás rendet és fegyelmet, utolérhetetlen vendégszeretetet és hazafiságot tapasztaltak. A fényes fogadtatások, az elhangzott sok szép beszéd, a leventék és eserkészek felvonulása és a magyarruhás lányok virágosője mély hatást gyakoroltak vendégeink lelkére,

úgy hogy köszönőleveleikben és beszámoló irataikban kénytelenek megállapítani, hogy a magyarországi barlangkongresszus életük legszebb emlékei közé fog tartozni; kénytelenek beismerni, hogy a nálunk élvezett szívélyes vendéglátás páratlan, s kénytelenek voltak beismerni, hogy a kelethez és délhez oly közel álló Magyarországon egészen más viszonyokat találtak, mint amilyeneket a távolban sejtettek. Annyi bizonyos, hogy német és osztrák vendégeink Hazánkból a legszebb benyomásokat vitték magukkal.

Kongresszusunk azonban nemcsak vendégeinknek volt tanulmányos, hanem nekünk, magyaroknak is több irányban hasznot hozott.

Mindenekelőtt saját otthonunkban megismerkedtünk közép-európa legjelesebb barlangkutatóival, megismertük azokat, akiket eddig csak irodalmi tevékenységük révén ismertünk. A személyi ismeretség egyesek között baráti viszonyra fejlődött. Azt hiszem, hogy ez a bensőséges viszony, amely a kongresszus alatt a két nemzet barlangkutatói között létrejött, más helyen és más alkalommal ismétlődni és erősödni fog.

Az az örömdetes körülmény, hogy az első nemzetközi barlangtani kongresszus nálunk ülésezett, barlangkutató törekvéseink legfényesebb eredményei közé tartozik. Arra törekedtünk, hogy a kongresszus megszervezésénél a barlangkutatók összes igényeit kielégítsük, hogy a barlangkutatók mindkét irányát, a tudományos és a turisztikai törekvéseket egyforma mértékben kidomborítsuk.

A megnyitó ülésen elmondott négy ünnepi előadás akadémiai színvonalú volt, a két szakülésen elhangzott 13 szakelőadás és a hozzátartozó diszkusszió, továbbá a múzeumok és barlangok látogatása alkalmával elmondott szakelőadások és magyarázatok a magyarországi kongresszusnak olyan magas tudományos színvonalat kölcsönöztek, amilyent eddig egyik más hasonló barlangtani, értekezlet sem ért el.

A sok kirándulás alkalmával bemutatott legkülönbözőbb alakú és fekvésű barlang teljesen lekötötte vendégeink érdeklődését. A pálvölgyi és solymári barlang bonyolult járatai, az aggteleki barlang óriási méretei és gyönyörű cseppkövei valóban bámulatba ejtette külföldi szaktársainkat olyannyira, hogy a legtöbben újból óhajtottak azokat felkeresni és áttanulmányozni. Ezzel nagy szolgálatot tettünk barlangvidékeink idegenforgalmának.

A tíznapos kongresszus az egész ország figyelmét ügyünk felé fordította, és azokon a vidékeken, ahol a kongresszus résztvevői megfordultak az intelligentiát és a hatóságokat ügyünk hetekig foglalkoztatta. Mindenki láthatta, hogy a barlangkutatók milyen fontos tudomány és idegenforgalmi ügy és ezentúl talán több érdeklődést és nagyobb gondot fognak tanúsítani iránta.

Ha mindezeket az eredményeket összefoglaljuk, azt fogjuk tapasztalni, hogy kongresszusunkkal többet értünk el, mint amennyit szerény ügyüinktől elvártunk volna. Ezzel a kongresszussal nemcsak a magyar barlangügynek, hanem a magyarságnak általánosságban is szolgálatot tettünk, azzal, hogy külföldi szaktársaink előtt kultúrfölényünket ezen a téren is tényekkel bebizonyítottuk.

BESZÁMOLÓ 1937. ÉVI KÜLFÖLDI KARSZT-TANULMÁNYAIMRÓL.

Irta: *Jaskó Sándor dr.*¹

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Minister Úr Öexcellenciája által adományozott külföldi ösztöndíjjal alkalmam nyílt az 1936/37 tanévben hosszabb tanulmányutat tenni Középeurópa két legnevezetesebb barlangvidékére: az osztrák Dachsteinre és az iztriai karsztra. Céлом a geológiai felépítés és a karsztjelenségek közti összefüggések megfigyelése volt. A terepen folytatott tanulmányaimon kívül fekerestem néhány külföldi barlangtani intézetet, muzeumot és könyvtárt is. Így Bécsben több mint egy hetet töltöttem a Naturhistorisches Museum, a Geologische Bundesanstalt, a bécsi egyetem geológiai, őslénytani és ősélettani intézeteinek megtekintésével. A bécsi egyetemen a barlangtannak külön tanszéke van, melyet f. év július 16-án bekövetkezett haláláig dr. *Kyrle György* töltött be. A vezetése alatt álló barlangtani intézet felszerelése a tudományos buvárkodás mellett egyúttal gyakorlati irányú munkát is lehetővé tesz. (Az egyetemi barlangtani intézet szoros kapcsolatban van a gyakorlati célú állami intézménnyel.) Nevezetes a 18.000 munkát tartalmazó könyvtár és különlenyomat gyűjtemény. Demonstratív célokat szolgál a 2000-nél több diaposzitiv. Az itt felállított barlangkataszter nyilvántartja Ausztria összes ismeretes barlangjának adatait. A muzeum anyagából kiválik a szép gerinces gyűjtemény, Ausztria barlangképző kőzeteinek sorozata és a barlangi jégalakulatok gipszöntvényei.

A Dachstein-platót május közepén kerestem fel, a tavasz késése miatt azonban a magasabb részeket méteres hó borította, úgy, hogy a felszíni karsztosodást csak az alsóbb térszíneken figyelhettem meg. Szerencés volt látogatásom időpontja a bar-

¹ Előadta a M. B. T.-nak 1937. évi május hó 25-én tartott szakülésén.

langokban meteorológiai, glaciológiai és hidrológiai megfigyelések végzésére.

Az aktív forrásbarlangok gyönyörű példáját a Koppenbrühlerhöhle nyújtotta, melynek járatait magasan kitöltötte a tavaszi hóolvadásból eredő áradat. A barlang száján keresztül előtörő patak 36 méteres vízeséssel zuhant le a Traun-folyóba. A legelső szakaszon észleltük, hogy 3 óra alatt, míg bent jártunk a barlangban, az ár több mint egy métert emelkedett, s visszatértünkkor már a kivezető út egyes szakaszait is elöntötte. A barlang nevét „Koppenbrühler“ az emelkedő víz repedésekbe hatolásakor kiszorított levegő okozta hangok után nyerte.

A Dachstein-jégbarlangban az állandó barlangi jég, míg a Mammut-barlangban a nyári hóolvadáskor elpusztuló, ottjártamkor éppen összeomlófélben levő jég formái voltak láthatók. A földalatti gleccserbe erősített vasrúd hegye 9 év alatt 3 cm-re távolodott el a mennyezetről lelógó függőn alól, mutatva, hogy a barlangi fenékjég lejtős helyeken a felszíni jégárhoz hasonló lassú mozgást végez.²

A Mammut barlangból szép kézipéldányt gyűjthettem intézeti gyűjteményünk számára a „Paleotraun“-nak nevezett fiatal harmadkori, földalatti folyó hordalékából. A konglomerát különféle kristályos kőzetek görgetegeből áll, arra mutatva, hogy a „Paeotraun“ hajdani vízgyűjtő területe más volt, mint a mai, tisztán mészkőtörmeléket szállító Traun folyóé. A Mammut-barlang ma már szárazra került, régi hatalmas folyamának nyomai a járatok fenekén megmaradtak, így a „Dom der Vereinigung“-ban több mint hat méter vastag kavicsréteget találunk. A változó minőségű és helyzetű hordalékanyag több eltérő korú barlangi terraszképződményt jelez, a folyórendszer kifejlődésének és pusztulásának egyes stádiumaként.

Május 17-én leutaztam Postumiába, ahol *Perco András dr.* bg. igazgató úr vezetése alatt az Olasz Királyi Barlangtani Intézet működik. Az intézet kétemeltes palotája Postumia egyik legszebb épülete. *Anelli dr.* múzeumi őr úr által gondozott gyűjteménye főképp gerinces állatok ősmaradványait tartalmazza, továbbá szép összeállításban van meg a barlangokban megjelenő kalcimukarbonát különféle módosulatai: kristályhalmazok, kérges és változatos alakú cseppkő-esapok. Értékes az intézetben őrzött barlangkataszter, mely Olaszországnak csak a Venezia-Giulia tartományából 3000-nél több barlang adatait tartalmazza.

² Amennyiben a barlang-vezető által közölt adatok helyesek, itt elsőízben sikerült a fenékjég mozgását megfigyelni. *Kyrle* szerint ugyanis ezt eddig nem lehetett megállapítani. (Theoretische Speläologie. 134. old.)

Rendkívül szemléltető az a sok gipszből és fából készült modell, mely a több száz méter mélységű olasz zombolyokat plasztikus keresztmetszetben mutatja.

A *Postumia-barlang* (Adelsbergi-bg.) elektromos világítással, vasuttal és viaduktokkal ellátott részét évente átlag 200.000 ember keresi fel. Valóban szép cseppkövei, szerencsés földrajzi fekvése és a kényelmes megtekintést biztosító technikai létesítmények érthetővé teszik világhírét és nagy idegenforgalmát. A bejárathoz közel eső egyik oldalszakaszban biológiai állomás van elhelyezve, ahol a barlangi állatok természetes életkörülményeiknek megfelelő környezetben élnek. A földön kiképzett cseppkő- és beton-medencéket is beleértve 128 db akvárium és terrárium van felállítva. A felszínen 3, a barlangban 14 állandó megfigyelés alatt álló meteorológiai állomás van. A Tartarus oldalában szeizmográfot szereltek fel.

A nagyközönség számára megnyitott részeken kívül bejártam a Piuca földalatti folyásának egyes könnyebben megtekinthető szakaszait is, egész a Planina-barlangig, ahol a Postumiánál a föld alá ömlő folyó ismét a napvilágra kerül. A barlangi folyószakasz nagyrészt már sikerült csónakokon kikutatni; 2200 m hosszú szakasz azonban a szifonok miatt még ismeretlen. Ennek a résznek a futását geofizikai ingamérésekkel, sőt varázsvesszővel (!) iparkodtak a felszínen kimutatni, továbbá a megfelelő fekvésű zombolyokba kötélhágcsón leereszkedve szakaszonként bejárni.

A vidék legmarkánsabb karsztjelensége a Timavo-folyó eltünése St. Canziano falu alatt egy óriási barlangban. Az itt folyó víz már az Adriai-tengerbe ömlik, míg a Postumiai-barlang Piucája a Duna vízhalózatán keresztül a Fekete-tengerbe jut. Az említett nagyobb barlang rendszereken kívül még több kisebb barlangot, így a Pozzó d'Anelli-t, egy húsz méteres zombolyt kötélhágcsón leereszkedve jártam be. A postumiai barlang-igazgatóság előzékenysége folytán rendelkezésemre bocsátott autóval pedig több kirándulást tettem a felszíni viszonyok tanulmányozására is.

¹ *Frederico Sacco*: Schema geologico dell'Istria. (L'Universo. Anno V. N. 3. p. 1—40. Firenze 1924. Pubblicazione dell'Istituto Geografico Militare.

² *F. Sacco*: Schema di Carta geologica della Venezia Giulia zona meridionale. 1:200.000. Firenze 1922.

³ *Giuseppe Palese*: La Venezia Giulia. (L'Universo. Anno V. N. 2. Firenze 1924. Pag. 1—42.

⁴ *G. Palese*: Carta geologica della Venezia Giulia zona settentrionale. 1:200.000. Firenze 1922.

A vidék geológiai felépítésével újabban *Sacco*¹² és *Palese*¹⁴ foglalkoztak behatóbban. Tanulmányaik útmutatásait követve tapasztaljuk, hogy az óneogénben keletkezett észak-nyugat- délkelet csapású antiklinálisok triasz, javarészt pedig kréta mészkővonulatai szolgáltatják a karsztkőzetet. A szinklinálisokat kitöltő eocén flysch tipikus árkolt vidéket eredményez. A karsztfolyók földalatti futása a kréta mészkő platók, felszíni szakasza pedig a flysch vidék területére esik. A kérdés bővebb taglalásától eltekintek ezen a helyen; megemlítem csupán, hogy Isztriában, Európa legtipikusabb karsztvidékén — habár legnagyobb fokú elismeréssel kell adóznunk az osztrák és olasz szakemberek itt végzett hatalmas munkájának — a hegyszerkezet és a karsztalakulatok részletkapcsolatainak további kimutatása úgy a tudományos mint a gyakorlati célú barlangkutatók terén még váratlan eredményeket szolgáltathat.

Végezetül hálás köszönetemet kell kifejeznem a m. kir. vallás-és közoktatásügyi Minister Úrnak, ki ösztöndíjával tanulmányútra küldött, továbbá dr. *Papp Károly* egyetemi ny. r. tanár úrnak, ki tanulmányaimat irányította s munkám haladását állandó figyelemmel kísérte. Ezúton emlékezem meg hálával az azóta elhunyt *Kyrle György* dr. bécsi egyetemi ny. r. tanár úrról, ki főképp a külföldi irodalom összegyűjtéséhez szolgáltatott nagybecsű útmutatásokat. Köszönöm a goiserni „Subterra“ R. T. vezetőségének, hogy lehetővé tette a Dachstein-barlangok egyes feltáratlan részeinek a megtekintését is. Hálával tartozom cavaliere *Perco András* dr. úrnak, a Postumiai-barlang és Barlangtani Intézet igazgatójának, továbbá *Franco Anelli* dr. múzeumi őr úrnak, kik az isztriai karszton kalauzolva nagybecsű tanácsaikkal segítették tanulmányaim folytatását.

Készült a kir. magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Földtani Intézetében.

BARLANGKUTATÓ EGYESÜLETEK KÖZLEMÉNYEI.

A Magyar Barlangkutató Társulat Szemlőhegyi Bizottsága 1937. május 19-én *Kadic Ottokár* dr., majd *Miklóssy Géza* elnöklése alatt ülést tartott. Elnök röviden ismerteti a Szemlőhegyi barlang felfedezésének, feltárásának és felmérésének történetét, valamint annak páratlan szépségét és érdekességét. A barlang feltárása, idegenforgalmi rendezésére és kezelésére 1931. évben a Társulat keretein belül „Szemlőhegyi Bizottság” alakult; ennek elnöke a barlang tulajdonosa: *Miklóssy Géza* gyógyszerész, előadója pedig *Kessler Hubert* lett. A Bizottság még megalakulása évében anyagi támogatásért fordult a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Urhoz, s amikor kérelme eredménytelen maradt, *Miklóssy* saját erejéből, nagy anyagi áldozatokkal, eserkész-munkások bevonásával, a barlangot évről-évre fejlesztette olyannyira, hogy jelenleg veszély nélkül lehet az elülső szakaszokat bejárni.

Elnök jelenti, hogy a Társulat az 1935. év végén kérelemmel fordult a Székesfővároshoz, miszerint 10.000 pengő költség engedélyezésével lehetővé tegye a Szemlőhegyi barlangnak olyirányú rendezését, hogy ez a páratlanul álló természeti emlék a nagy nyilvánosság számára megnyitható legyen. Ezt a törekvést *Zsitvay Tibor* dr. volt igazságügyi Miniszter Úr is támogatta. A Székesfőváros az 1937. évre 1000 pengő költséget szavazott meg a barlang céljaira s ezzel lehetővé tette, hogy a munka ismét szerény alakban megindulhasson.

Mivel a Bizottság tevékenysége éveken át szünetelt, elnök javaslatára a Szemlőhegyi Bizottságot a következőképpen újjászervezték: elnök lett újból *Miklóssy Géza*, előadó *Rajics Sándor*, tagok lettek *Avar Ferenc*, *Barbic Lajos*, *Fürlinger Lajos*, *Joó Ferenc* dr., *Kadic Ottokár* dr., *Mayer József* és *Westrinkel József*.

Miklóssy Géza átveszi az elnöklést s röviden ismerteti az utolsó 7 évben a Szemlőhegyi barlangban általa végzett munkálatokat. Először a nyílást egy kis építménnyel elzárta, nehogy avatatlan kezek megrongálják ezt a természeti csodát. Majd a lejárát szűk és alacsony részeit tágította, lépcsőket épített és a munka közben termelt követ és agyagot a barlangból kihordatta. A barlang belsejében felhalmozódott törmeléket kiegyengették, a nagy kőtömszöket szétverték, a meredek részeket pedig létrákkal látták el. Mint legsürgősebb teendőket a bejárati építmény újból való lefedését és a lejárát további bővítését ajánlja.

Pacher Béla dr. elismerését fejezi ki az évek során végzett önzetlen és lelkes munkáért, a Székesfőváros nevében megköszöni *Miklóssy Géza* gyógyszerész úrnak, hogy ennyi gondot fordított a barlang megóvására és fejlesztésére. Ennek gyümölcsét majd a jövő nemzedék fogja élvezni, mihelyt a barlang olyan állapotba kerül, hogy azt a nyilvánosság számára is meg lehet majd nyitni.

Pacher Béla dr. abeli érdeklődésére, vajjon a világitást miképpen

oldották meg. *Miklóssy* kijelenti, hogy a barlangban rendszeresen acetilénnel világítanak, kivételes esetekben petróleum-lámpákat is használtak. Mihelyt az anyagi körülmények megengedik, a villanyvilágítást fogják a barlangba vezetni, ami annál is inkább megvalósítható, mert a külső vezeték közel van.

Miklóssy Géza elnök még szóváteszi azt a sajnálatos tényt, miszerint a Barlang-utcán végighúzódó vízvezetéki csövek gyakori megromlása következtében, a víz a barlangba szivárog és azt helyenként elárasztja. *Pacher* dr. kéri, hogy a legközelebbi ilyen esetben a Bizottság forduljon beadvánnyal a Székesfővároshoz, s ő közbenjár a Víz-műveknél, hogy a bajt orvosolják. Hasonlóképpen gondoskodás fog történni a esaternázásnál is, hogy a barlangot lehetőleg kikerüljék.

Kadic Ottokár dr. végül bemutatja a Szemlőhegyi barlang alaprajzát és szelvényeit, megmagyarázva, hogy milyen helyeken miféle feltáró munkálatokat kíván a Bizottság fogantatosítani, hogy a barlangot a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tegye.

Avar Ferenc.

A pálvölgyi barlangkutatók 1937. május 19-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklésével értekezletet tartottak. *Elnök* megjegyzi, hogy az értekezlet magánjellegű s azt főleg azért hívta össze, hogy a Székesfővárosnak barlang ügyben legilletékesebb tényezőjével a Pálvölgyi barlangban legközelebb végzendő munkálatokat közösen megbeszéljék.

Elnök azután röviden vázolja a *Pálvölgyi barlangban*, három évtizeden át végzett feltáró munkálatok történetét, kiemelve a Pannónia Turista Egyesület Barlangkutató Szakosztályának ezen a téren szerzett érdemeit. A nevezett Szakosztály, ugyanis, eddig majdnem kizárólag saját anyagi erejéből tagjaik kezemunkája által, tárta és tárja fel ezt a nevezetes barlangot. A pálvölgyi barlangkutatók legfőbb érdeme, hogy évtizedek óta minden vásár- és ünnepnapon ügyeletes vezetést tartanak fenn s ezzel nagy szolgálatot tesznek a nyilvánosságnak. A Magyar Barlangkutató Társulat a nemzetközi barlangkutatók kongresszusa idejében a villanyvilágítás bevezetését eszközölte ki a Székesfővárosnál és az Elektromos Művek is sok megértéssel kezelték annakidején ezt az ügyet.

Pacher Béla dr. tanácsjegyző a Székesfőváros nevében köszönetét fejezi ki a pálvölgyi barlangkutatóknak és teljes mértékben elismeri a Szakosztálynak több évtizedes lelkes, kitartó és önfeláldozó munkásságát.

Elnök jelenti, hogy a Magyar Barlangkutató Társulat a múlt évben a Székesfővárosnak 10,000 pengő támogatásért folyamodott, hogy a pálvölgyi barlangkutatóknak lehetővé tegye a barlang és kőfejtő teljes rendbehozását. Értesülés szerint a Székesfőváros az 1937. évre 1000 pengő segélyt szavazott meg, amit a jelenlevők örömmel tudomásul vesznek.

Atzél Frigyes, a Szakosztály elnöke közli, hogy a pálvölgyi bar-

langkutatók legfőbb óhaja, hogy a régóta kívánt és tervezett barlang körforgalmát megvalósítsa. Ebben az esetben a látogatóknak nem kellene ugyanazon az úton visszamenniök, hanem új járatokon haladva és új barlangrészeket látva, kerülnének vissza a bejárathoz. Ezért kéri, hogy a rendelkezésre álló összeget erre a célra fordítsák, amihez a jelenlevők készséggel hozzájárulnak.

Elnök hangsúlyozza, hogy nemesak a barlangnak, hanem a pálvölgyi kőfejtőnek a rendezéséről is gondoskodni kellene. A nevezett kőfejtő a Székesfővárosnak egyik legtanulságosabb földtani feltárása, ezt rendbehozni, karsztnövényekkel beültetni és befásítani kellene. Ebben az alakban a pálvölgyi kőfejtő mintegy hegyvidéki telepe lehetne a fűvészkertnek és barlangjával együtt egyik legtanulságosabb kirándulólhelye a tanuló ifjuságnak. A Pannonia Turista-Egyesület ezen kívül a kőfejtő tág udvarán sportpályát létesíthetne tagjai számára. A pálvölgyi barlangkutatók készséggel vállalkoznak arra, hogy a Székesfővárosi Állat- és Növénykert, valamint az Egyetemi Fűvészkert igazgatósága útbaigazításai szerint, a kőfejtőt ilyen irányban rendezi, ha a Székesfőváros ezt a törekvést anyagilag támogatja.

Pacher Béla dr. aziránt érdeklődik, hogy a pálvölgyi barlangkutatók milyen jogi alapon bírják a barlangot és kőfejtőt, mert ez lényegesen tekintetbe jön abban az esetben, ha itt nagyobb összeg befektetésére sor kerülne. *Schmitz Nándor* kifejti, hogy a Szakosztály a nevezett javakat urbéri jogon évi egy aranykoronáért tíz évre kibérelte a barlangot, a kőfejtőt és a hozzátartozó épületeket. A szerződésnek van azonban egy súlyos kitétele is, mely szerint a tulajdonos fél évre felmondhatja a szerződést. *Pacher* dr. azt tanácsolja a barlangkutatóknak: iparkodjunk olyan hosszulejáratú szerződést kötni a tulajdonossal, amely kikapcsolja a rövid felmondás lehetőségét, mert különben sem a főváros, sem az állam nem fog majd nyújthatni nagyobb támogatást.

Az értekezlet végeredményképpen abban állapodik meg, hogy a rendelkezésre álló 1000 pengő székesfővárosi segélyt a körforgalom megépítésére használja fel s mihelyt ezt a munkát befejezte, a Székesfővárosnak illetékes tényezőit a barlang látogatására meghívja. Egerszersmind lépéseket tesz egy kedvezőbb bérlet megkötése érdekében.

Avar Ferenc.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1937. május 25-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt választmányi ülést tartott a következő tárgysorozattal.

Mottl Mária dr. titkár jelenti, hogy *Maros Imre* m. kir. főgeológus, aki a Társulatnak megalakulásától kezdve rendes tagja volt és a „Barlangkutatók” német szöveg szerkesztésében résztvett, elhunyt. Temetésén a Társulatot ügyvezető elnök képviselte.

Mottl Mária dr. titkár jelenti, hogy a Tapolcai Barlang-Társaság, mely 1930. óta a Társulatnak rendes tagja, megszűnt; a barlang kezelését a község vette át.

Mottl Mária dr. titkár jelenti, hogy a *Budapesti Turista-Egység* *Alpesi Osztályát*, mely évek óta a Társulat felügyelete alatt kezeli a Solymári barlangot, a Választmány rendes tagjai közé felvette.

Elnök jelenti: mivel barlangkutató tevékenysége a Földtani Intézetben megszűnt s így egyelőre nincs kilátás arra, hogy távolabb vidéken barlangokat kutasson, elhatározta, hogy a székesfővárosi barlangokban régebben megkezdett kutatásait folytatja és kuttásai eredményét megfelelő helyeken megismerteti. Ezt a munkát a Társulat keretein belül kívánja végezni s ezért felkéri a Választmány tagjait, hogy kutatásaiban mint munkatársak résztvegyenek.

Elnök jelenti, hogy a Társulat jövedelme, a Várhegyi barlang bevételei révén, az utóbbi időben anyira növekedett, hogy kilátásban van a „Barlangkutatás“-nak egy további füzet kiadása. A népszerű „Barlangvilág“ mellett időnként megjelenő nevezett folyóirat magyar és más nyelveken kizárólag tudományos szakdolgozatokat fog hozni.

Mottl Mária dr.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1937. május 25-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt szakülést tartott a következő tárgysorozattal.

Mottl Mária dr.: „Az 1933. évi barlangkutatások őslénytani eredményei“ címen beszámol a nevezett évben *Kadic Ottokár* dr. mellett Felsőtárkány vidékén végzett barlangkutatások őslénytani eredményeiről. A felásatott barlangok közül a Bervavölgyi sziklaüreg és a Vaskapu-barlang faunáját a magdalénien II.-be, a Lök völgyi barlangé a protoszolütrénbe, a Berva- és Arnóckői barlangé pedig a javajéggkori időszakba tartozik. A mészvölgyi három üreg, valamint a Tibahegyi és az Arnóckői sziklaodu felásatása már kevesebb eredménnyel járt, míg az Egerbaktai sziklaüreg kutatása teljesen eredménytelen volt.

Jaskó Sándor dr.: „Beszámoló külföldi barlangtani tanulmányutamról“ címen ismertette a Dachstein-fennsíkon és a krajnai karsztvidéken látott barlangokat. Az előadás szövege a füzet 41. oldalán jelent meg.

Mottl Mária dr.

BIBLIOGRAPHIA SPELAEOLOGICA HUNGARICA.

Barlangvilág. Vol. VII. 1937. *

1932 óta szünetel a magyar barlangtani irodalom közlése. évenkénti rendszeres irodalmi összeállítást meg csak 1927-ig végeztek. (Az eddigi gyűjtésekre vonatkozólag lásd: *Kubacska A.*: A Magyar Barlangtani Irodalom Jegyzéke. Barlangvilág. 1932. Vol. II. 1—2 f. p. 26—30.) A szerkesztőség elhatározta a hiányzó évek irodalmi összeállításának sorozatos közlését; felsorolásainkat a korábbi irodalmi jegyzékek hiányainak pótlásával kezdjük.

A Társulat titkársága azzal a kéréssel fordul olvasóinkhoz, hogy az eddig megjelent felsorolásokban nem szereplő irodalmi adataikat szíveskedjenek beküldeni.

Kerekes J. dr.

1798.

Townson R.: Travels in Hungary with a short account of Vienna in the year 1793. (Francia fordításban C. Cantwell-től: Voyage en Hongrie. Vol. II. p. 212—220.)

1821.

Csaplovits János: Die Abaligeter-Höhle. (Topogr. statist. Archiv des Königreichs Ungarn. I. 7. 1821. p. 15, 81—87.) Wien.

1847.

Petőfi Sándor: Levele Kerényihez. (1847. jul. 8. Miskolc.)

1848.

Fényes Elek: A Magy. Birod. stat. geogr. és tört. I. kötet: Komárom vm.

1871.

Koch Antal: A Szt. Endre-Visegrádi és a Pilisi hegység földtani leírása. (Földt. Int. Évkönyve. 1871. p. 60.) Pest.

1872.

Horváth G.: A tornai-hegység téhelyröpű faunája. (A magy. orv. és term. vizsg. XV. nagyüül. munkálatai. p. 219—247.)

1875.

Wissinger Károly: Egy új barlang Pilis Szántó mellett. (Földt. Közl. Vol. V. p. 223—225.)

1877.

Koch Antal: A Dunai Trachytesoport jobbpárti részének földtani leírása. Budapest.

1880.

Nehring A.: Ein Höhlenfund in der Hohen Tatra. (Globus. Vol. 37. 20. sz.)

1881.

Hazay Gy.: Ein Ausflug nach Ober-Ungarn. (Jahrb. d. deutsch. malakozool. Ges. p. 262—275.)

Nehring A.: Dr. Roth's Ausgrabungen in oberungarischen Höhlen. (Zeitschr. f. Ethnol. p. 96—109.) Berlin.

1883.

Szendrey: Ásatások a diósgyőri barlangban. (Arhaeol. Ért. Vol. II.)

1884.

Schafarzik Ferenc: Jelentés az 1883 év nyarán a Pilis hegységben eszközölt földtani részletes felvételtől. (Földt. Közl. Vol. XIV. p. 249—272.)

1891.

Staub Móric: Die Flora Ungarns in der Eiszeit. (Földt. Közl. Vol. XXI. p. 74—94.)

— — Magyarország jégkorszaka és flórája. (Földt. Közl. Vol. XXI. p. 10—41.)

1892.

Schafarzik Ferenc: Az Alduna Kazán szorosának geológiai viszonyairól. (Földt. Int. évi Jelentése 1891-ről. p. 94—104.)

1893.

Herman Ottó: Válasz. (Archeol. Ért. Vol. XIII. p. 186—188.)

1896.

B. H.: Tellyesniczky Kálmán: A jégbarlangok keletkezéséről. Ismertetés. Földt. Közl. Vol. XXVI. p. 137.)

Gáspár János: A bálványosi méregbarlang. (Természettud. Füzetek. Vol. XX. p. 40—43.) Temesvár.

1897.

Sóbányi Gyula: A Kauyapta medence környékének fejlődéstörténete. (Földt. Közl. Vol. XXVI. p. 193.)

1898.

Franzenau Ágoston: Terlanday Emil: A sziliczei jégbarlangról. Ismertetés. (Földt. Közl. Vol. XXVIII. p. 44.)

Loeczka József: Gáspár János: A bálványosi méregbarlang, Ismertetés. (Földt. Közl. Vol. XXVIII. p. 44.)

Siegmeth Károly: Notes sur les cavernes de Hongrie. (Mem. soc. Spéléologie. Vol. III. p. 147—164.)

1905.

Herman Ottó: Kérés a paleolith ügyben. (Budapesti Hírlap. 1905. 219. szám.)

1906.

Cholnoky Jenő: A víz a föld alatt. (In: Műveltség Könyvtára: A Világegyetem. p. 319—332.)

Staff János: Adatok a Gerecsehegység sztratigraphiai és tektonikai viszonyaihoz. (Földt. Int. Évk. Vol. XV. p. 161—207.)

1907.

Budinszky K.: Diluvialer Knochenfund bei Solymár. (Földt. Közl. Vol. XXXVII. p. 562.)

— — Solymári diluviáliskorú esontlelet. (Földt. Közl. Vol. XXXVII. p. 493.)

Szilády Zoltán: A vízesepp játéka. (Földr. Közlem. Vol. XXXV. p. 371.)

1908.

Herman Ottó: Das Palaeolithikum des Bükkgebirges in Ungarn. (Miskolcz. Das Szinvatal. Die Höhlen.) (Mitt. d. Anthrop. Ges. in Wien. Vol. XXXVIII. N. F. VIII. p. 1—34.) Wien.

Méhely Lajos: Zwei für Ungarn neue Wühlmäuse. (Állatt. Közlem. Vol. VII. 1. f.)

1909.

Toula, Fr.: Diluviale Säugetierreste vom Gespreng Kronstadt in Siebenbürgen. (Jahrb. d. k. k. geol. Reichsanstalt. Vol. LIX.) Wien.

1910.

Herman Ottó: Das Artefakt von Olonec und was dazu gehört. (Mitt. d. Anthrop. Ges. in Wien. Vol. XL. p. 1—13.) Wien.

Podék Ferenc: Das Homoródalmáser Höhlengebiet. (Verh. u. Mitteil. d. Siebenb. Vereins f. Naturw. Vol. XL.) Nagyszeben.

1911.

Kormos Tivadar: Canis (Cerdocyon) Petényii n. sp. és egyéb érdekes leletek Baranyamegyéből. (Földt. Int. Évk. Vol. XIX.)

Kormos Tivadar: Canis (Cerdocyon) Petényii n. sp. és egyéb érzän Ungarns. (Centralbl. f. Min. etc. p. 300—303.)

Veress I.: A karsztjelenségek és Magyarország karsztvidékei. Rákosliget.

1912.

Bolkay I.—Waclav C.—Kadic O.—Kormos T.: A hákori Puskaaporos és faunája Borsodmegyében. (lásd Waclav—Bolkay—Kadic—Kormos).

- Cholnoky Jenő: A eszklovinai barlang. (Érd. Muz. Egyet vajdahunyadi vándorgy. Emlékkönyve. p. 6.) Kolozsvár.
- Emszt Kálmán: Jelentés a m. kir. Földt. Int. chemiai laboratoriu-
mának 1911. évi működéséről (Földt. Int. Évi Jel. 1911-ről. p.
203—222.)
- Harsányi K.: Az Aggteleki barlangban. (Turist. és Alpin. Vol. II.
p. 341—345.)
- Kadic O.—Waclav C.—Bolkay I.—Kormos T.: A hámosi Pus-
kaporos és faunája Borsodmegyében. (lásd Waclav-Bolkay-Ka-
dic-Kormos.)
- Kadic Ottokár: A Puskaporosi sziklafülkében végzett próbaasatá-
sok eredményei. (Földt. Int. Évk. Vol. XIX. 1911. p. 109—113.)
- Kormos Tivadar: A hámosi Puskaporos pleisztocén madárfauná-
ja. (Waclav Capek meghatározásai nyomán.) (Földt. Int. Évk.
Vol. XIX. 1911. p. 135—141.)
- — A hámosi Puskaporosban talált pleisztocén csigák. (Földt. Int.
Évk. Vol. XIX. 1911. p. 148—149.)
- — Waclav C.—Bolkay I.—Kadic O.: A hámosi Puska-
poros és faunája Borsodmegyében. (lásd Waclav—Bolkay—Kadic—
Kormos.)
- Pálfy M.—Szontagh T.—Rozlozsnik P.: Adatok a Biharhegy-
ség középső részének földtani ismeretéhez. (lásd Szontagh—Pál-
fy—Rozlozsnik.)
- — Szontagh T.—Rozlozsnik P.: Geológiai jegyzetek a Bi-
harhegységéből. (lásd Szontagh—Pálfy—Rozlozsnik.)
- Roska Márton: A diluviális ember nyomai a eszklovinai Cholno-
ky-barlangban. (Dolg. az Erd. Muz. Érem- és Régiségtárából.)
- Rozlozsnik P.—Szontagh T.—Pálfy M.: Adatok a Biharhegy-
ség középső részének földtani ismeretéhez. (lásd Szontagh—Pál-
fy—Rozlozsnik.)
- — Szontagh T.—Pálfy M.: Geológiai jegyzetek a Bihar-
hegységéből. (Szontagh—Pálfy—Rozlozsnik.)
- Szontagh T.—Pálfy M.—Rozlozsnik P.: Adatok a Biharhegy-
ség középső részének földtani ismeretéhez. (Földt. Int. Évi Jel.
1911-ről. p. 99—105.)
- — Pálfy M.—Rozlozsnik P.: Adatok a Biharhegységéből.
(Földt. Int. Évi Jel. 1910-ből. p. 80—93.)
- Vargha György: A Propasza szurdok bariangeredete. (Földt.
Közl. Vol. XLII. p. 458—460.)
- — Der Höhlenursprung des Propasza-Engpasses. (Földt. Közl. Vol.
XLII. p. 477—479.)
- Waclav Capek—Bolkay I.—Kadic O.—Kormos T.: A hámosi
Puskaporos és faunája Borsodmegyében. (Földt. Int. Évk. Vol
XIX. 1911. p. 109—149.)

(Folytatjuk)

Budapest székesfőváros legrégebb és legjobban berendezett
barlangja a

Pannónia Túrista Egyesület Barlangkutató Szakosztálya
kezelésében levő

Pálvölgyi barlang

Megtekinthető minden vasár- és ünnepnap reggel 9 órától este 6
óráig. Előzetes bejelentésre bármikor.

Megközelíthető villamoson az újlaki templomig, innen félórai gya-
loglással a Szépvölgyi úton.

A Magyar Túrista-Szövetség igazolt tagjai csoportos látogatás ese-
tében kedvezményben részesülnek.

II., Szépvölgyi-út 162 sz.

Telefon: 150-438

Sziklamászó turisták figyelmébe ajánljuk a
Budapesti Túrista Egyesület kezelésében levő

Solymári barlangot

Megközelíthető Solymárról és Nagykovácsiról.

Jegyek és barlangi öltöny a barlangalatti menedékházban
válthatók.

Ellátás a közeli z s i r o s h e g y i menedékházban.

Közelebbi felvilágosítást ad: **JELLINEK JÁNOS** VI., Király-utca 16.

A Balatont látogató kirándulók felejthetetlen emléket szereznek
maguknak, ha megtekintik hazánk egyik érdekes természeti lát-
ványosságát, a

Tapolcai barlangot

A teljesen rendezett és villannyal misztikusan kivilágított tavas
barlangszakasz megtekinthető bármikor.

Belépőjegyek és útbaigazítások a városi menetjegyirodában
kaphatók. (Tapolcavidéki Gazdasági Takarékpénztár.)

Olvasóinknak a következő barlangvonatkozású dolgozatokat ajánljuk:

Kapható a titkári hivatalban. (I., Szentháromság-tér 8).

- Siegmeth—Horusitzky*: A magyarországi barlangok irodalmi jegyzéke. (1549-1913). Kiadta a m. kir. Földtani Intézet 1914-ben. Ára — — — — — P 1.—
- Kadic O.*: Budapest a barlangok városa. 10 képpel, 20 oldal. A Földtani Értesítő különnyomata. Budapest, 1936. — P —.30
- Kadic O.*: A magyar barlangkutatás ősrégészeti eredményei. 7 képpel, 12 oldal. A Szent István Akadémia különnyomata. Budapest, 1930. — — — — — P —.50
- Kadic O.*: Cholnoky Jenő dr. karszt-tanulmányainak önálló eredményei. Magyarul és németül. 11 oldal. A Földrajzi Közlemények Különnyomata. Budapest, 1931. — P —.30
- Kadic O.*: és *Kormos T.*: Eiszeit und eiszeitliche Kulturen im heitigen Ungarn. A XVI. nemzetközi geológuskongresszus különnyomata. Washington, 1933. — — — P —.20
- Jellinek J.*: A Solymári barlang. 5 képpel, 36 oldal. Szerző kiadása. Budapest, 1936 — — — — — P —.30
- Kessler H.*: Aggteleki felfedezések. 8 képpel, 8 oldal. A Turistaság és Alpinizmus különnyomata. Budapest, 1932. P —.20
- Gebhardt A.*: Az Abaligeti barlang életvilága. 7 oldal. A Természet különnyomata. Budapest, 1931. — — — P —.10
- Sebős K.*: A Pilisi Bivak-barlang. 2 képpel A Természet különnyomata. Budapest, 1931. — — — — — P —.10

BARLANGKUTATÁS

Magyar és németnyelven megjelenő tudományos folyóirat.

Kiadja a Magyar Barlangkutató Társulat.

Teljes sorozat (I—XV. köt. 1913—1927) ára P 100.—

Hiányos sorozat (hiányzik a II. köt. 2. füzet) ára P 50.—

Egyes füzet ára P 1.—

A II. köt. 2. füzetét Társulatunk P 10.—ért visszaveszi.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Kadic Ottokár.
Mérnökök Nyomdája, Budapest.